

Rada
Unii Europejskiej

Bruksela, 6 października 2023 r.
(OR. en)

13684/23

LIMITE

JAI 1243
FREMP 269
AG 112
POLGEN 137

NOTA

Od: Prezydencja

Do: Delegacje

Dotyczy: Wysiłki na rzecz poprawy efektywności i jakości systemów wymiaru
sprawiedliwości

Delegacje otrzymują w załączeniu notę prezydencji z myślą o obiedzie roboczym ministrów
sprawiedliwości na posiedzeniu Rady ds. Wymiaru Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych
19-20 października 2023 r.

Obiad roboczy: Wysiłki na rzecz poprawy efektywności i jakości systemów wymiaru sprawiedliwości**I.**

Praworzędność jest obok demokracji i poszanowania praw człowieka jedną z podstawowych wartości Unii. Jest ona wspólna dla wszystkich państw członkowskich i stanowi fundament tożsamości Unii. Jest kluczowym czynnikiem stabilności politycznej i dobrobytu gospodarczego Europy. Jak podkreśliła przewodnicząca Ursula von der Leyen w orędziu o stanie Unii w 2023 r., „państwo prawne i prawa podstawowe będą zawsze podstawą naszej Unii – w obecnych i przyszłych państwach członkowskich”.

Państwo prawne zapisane w art. 2 TUE obejmuje zasady legalności wiążące się z przejrzystym, rozliczalnym, demokratycznym i pluralistycznym procesem stanowienia prawa; pewność prawa; zakaz arbitralności w działaniu władz wykonawczych; skuteczną ochronę sądową, w tym dostęp do wymiaru sprawiedliwości; niezależne i bezstronne sądy, również w odniesieniu do praw podstawowych; podział władzy oraz niedyskryminację i równość wobec prawa.

Ze względu na znaczenie tej zasady istnieje kilka europejskich narzędzi gwarantujących jej przestrzeganie.

Roczny cykl sprawozdawczy dotyczący praworzędności ustanowiony przez Komisję Europejską jest instrumentem pogłębiania dialogu i wspólnej wiedzy na temat kwestii związanych z praworzędnością, a także jest narzędziem zapobiegawczym i instrumentem wspierającym przyjmowanie środków mających na celu wzmocnienie naszych instytucji i zaufania obywateli do nich. Sprawozdania na temat praworzędności przyjęte od 2020 r. opierają się na różnych źródłach, w tym na unijnej tablicy wyników wymiaru sprawiedliwości¹. Doroczny dialog Rady o praworzędności wykorzystuje sprawozdanie Komisji, a oprócz dyskusji na forum Rady do Spraw Ogólnych Rada ds. Wymiaru Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych prowadzi od 2020 r. dalsze i bardziej szczegółowe dyskusje na temat kwestii związanych z praworzędnością wchodzących w zakres jej kompetencji.

¹ 10407/23 – Unijna tablica wyników wymiaru sprawiedliwości z 2023 r. – Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Banku Centralnego, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów COM(2023) 309.

Zgodnie z unijną tablicą wyników wymiaru sprawiedliwości z 2023 r. skuteczne systemy wymiaru sprawiedliwości mają zasadnicze znaczenie dla stosowania i egzekwowania prawa UE oraz utrzymania praworządności i innych podstawowych wartości UE, które są wspólne dla państw członkowskich. Stosując prawo Unii, sądy krajowe działają jako sądy unijne. Unijna tablica wyników wymiaru sprawiedliwości zawiera roczny ogólny zarys wskaźników koncentrujących się na trzech podstawowych parametrach efektywności systemów wymiaru sprawiedliwości: i) efektywności, ii) jakości, iii) niezależności.

II.

Dobrze działające systemy wymiaru sprawiedliwości mają kluczowe znaczenie dla stosowania i egzekwowania prawa Unii oraz utrzymywania praworządności. Skuteczny system wymiaru sprawiedliwości wydaje decyzje bez zbędnej zwłoki. Zbyt długie postępowania i znaczne zaległości podważają zaufanie obywateli i przedsiębiorstw do krajowych systemów wymiaru sprawiedliwości.

W związku z tym ogromnego znaczenia nabiera perspektywa ekonomiczna systemów sądowych. W szczególności system sądowy, który nie zapewnia wystarczających gwarancji lub nie działa z należytą starannością, gdy jedna ze stron czuje się poszkodowana, będzie zniechęcać do inwestowania w przedsiębiorstwa, a tym samym do wzrostu produktywności i wydajności gospodarki jako całości. Skuteczne systemy wymiaru sprawiedliwości mają zasadnicze znaczenie dla wzajemnego zaufania i poprawy klimatu inwestycyjnego oraz dla trwałości długoterminowego wzrostu gospodarczego. Roczna analiza zrównoważonego wzrostu gospodarczego za 2023 r.², w której określono priorytety polityki gospodarczej i polityki zatrudnienia dla UE, potwierdza związek między skutecznymi systemami wymiaru sprawiedliwości a otoczeniem biznesowym państw członkowskich oraz gospodarką służącą ludziom. Dobrze działające i w pełni niezależne systemy wymiaru sprawiedliwości mogą wywierać pozytywny wpływ na inwestycje i mają kluczowe znaczenie dla ich ochrony, a tym samym przyczyniają się do wzrostu produktywności i konkurencyjności.

² 15184/22.

Podobnie jak w poprzednich latach sprawozdanie na temat praworządności za 2023 r. zawiera dalszą analizę niezależności, jakości i efektywności systemów wymiaru sprawiedliwości we wszystkich państwach członkowskich i podkreśla, że dobrze działające i w pełni niezależne systemy wymiaru sprawiedliwości mają kluczowe znaczenie dla zapewnienia, by wymiar sprawiedliwości funkcjonował z korzyścią dla obywateli i przedsiębiorstw. Efektywność i jakość systemów wymiaru sprawiedliwości zależą od takich parametrów jak: liczba spraw³, szacowana długość postępowań⁴, wskaźnik zamykanych spraw⁵, liczba spraw w toku⁶, długość postępowań, dostępność wymiaru sprawiedliwości⁷ oraz korzystanie z narzędzi cyfrowych⁸ i narzędzi oceny⁹, a także od zasobów finansowych i ludzkich, którymi dysponują¹⁰, w szczególności od tego, czy mają odpowiednie zasoby oraz czy personel jest wykwalifikowany, przeszkolony i odpowiednio wynagradzany. Wyważone przestrzeganie wszystkich tych parametrów może stanowić wyzwanie dla państw członkowskich, ale tablica wyników wymiaru sprawiedliwości UE za 2023 r. pokazuje, że efektywność systemów wymiaru sprawiedliwości UE nadal się poprawia w zdecydowanej większości państw członkowskich¹¹.

Zasoby finansowe przydzielone krajowym systemom sądowym mają bezpośredni wpływ na długość postępowań sądowych, a wiele państw członkowskich przeznaczyło dodatkowe zasoby na swój system wymiaru sprawiedliwości w planach odbudowy i zwiększania odporności. Wdrożyły również wiele inicjatyw mających na celu usprawnienie cyfryzacji, która jest priorytetem kilku państw członkowskich. Wprowadzono również innowacyjne środki wymagające zapewnienia szkoleń przedstawicielom zawodów prawniczych.

Ponadto odpowiednie zasoby ludzkie mają zasadnicze znaczenie nie tylko dla zagwarantowania szybkiego wydawania orzeczeń sądowych, ale również dla zapewnienia atrakcyjności zawodów prawniczych oraz dostępności wykwalifikowanych, przeszkolonych i odpowiednio wynagradzanych specjalistów. Zasoby przydzielane systemom wymiaru sprawiedliwości powinny odpowiadać wadze powierzonych im zadań i obowiązków, a wymiar sprawiedliwości należy do kwestii najistotniejszych.

³ Tablica wyników wymiaru sprawiedliwości UE za 2023 r., poz. 2–4.

⁴ Tablica wyników wymiaru sprawiedliwości UE za 2023 r., poz. 5–9.

⁵ Tablica wyników wymiaru sprawiedliwości UE za 2023 r., poz. 10–12.

⁶ Tablica wyników wymiaru sprawiedliwości UE za 2023 r., poz. 13–15.

⁷ Tablica wyników wymiaru sprawiedliwości UE za 2023 r., poz. 24–31.

⁸ Tablica wyników wymiaru sprawiedliwości UE za 2023 r., poz. 40–48.

⁹ Tablica wyników wymiaru sprawiedliwości UE za 2023 r., poz. 39.

¹⁰ Tablica wyników wymiaru sprawiedliwości UE za 2023 r., poz. 32–38.

¹¹ Tablica wyników wymiaru sprawiedliwości UE za 2023 r., poz. iii.

Ponadto wiele państw członkowskich podjęło dalsze kroki, by poprawić stosowanie technologii informacyjno-komunikacyjnych (ICT) w systemach wymiaru sprawiedliwości, ponieważ cyfryzacja zwiększa ich dostępność, efektywność i odporność, a także wzmocnić systemy wymiaru sprawiedliwości państw członkowskich. Cyfryzacja ma kluczowe znaczenie dla zwiększenia efektywności systemów wymiaru sprawiedliwości i ułatwienia dostępu do wymiaru sprawiedliwości. Pomoże państwom członkowskim sprostać obecnym i przyszłym wyzwaniom, przed którymi stoją krajowe systemy wymiaru sprawiedliwości. Wykorzystanie innowacyjnych technologii, takich jak sztuczna inteligencja i robotyzacja, pozwala zaoszczędzić czas i pozostawić powtarzalne zadania maszynom. W tym względzie zmniejszenie przepaści cyfrowej i wykorzystanie sztucznej inteligencji to dwa z szeregu wyzwań, z którymi państwa członkowskie prawdopodobnie będą musiały się zmierzyć w perspektywie krótkoterminowej.

Aby usprawnić dyskusję, ministrowie są proszeni o zajęcie się następującymi kwestiami:

- Czy mogliby Państwo wskazać dobre praktyki przyjęte w Państwa kraju w celu poprawy efektywności i jakości systemu wymiaru sprawiedliwości, mając na uwadze nowe wyzwania, przed którymi stoją systemy wymiaru sprawiedliwości, takie jak wykorzystanie sztucznej inteligencji i korzystanie z wideokonferencji?
- Jak Państwa zdaniem UE mogłaby dalej wspierać państwa członkowskie w zwiększaniu efektywności i jakości krajowych systemów wymiaru sprawiedliwości?